

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 6/1931 i anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om kommunalförvaltning i Mariehamn.

Lagutskottet, vars utlåtande över framställningen av landstinget inbegärts, får beträffande densamma vördsammast framhålla följande:

Det synes ligga i sakens natur, att landstinget, på sätt landskapsnämnden föreslår, fogar sig i förhållandena och rättar sitt förra beslut i enlighet med Presidentens ställningstagande, ty i annat fall är lagens öde på förhand givet. Dock kan utskottet icke underlåta att uttala sitt ogillande av de anmärkningar, som framställts beträffande ordningen för fastställande av reglemente för hälsovårdsnämnden. I likhet med landskapsnämnden finner utskottet, att avgörandet i denna del innefattar en svår förgripelse från riksmyndigheternas sida på landskapets konstitutionella rättigheter. Utskottet har därför förenat sig om landskapsnämndens förslag att endast under protest ändra det tidigare beslutet i merasagda del och för denna gång avstå från att lagstifta om ordningen för fastställande av reglemente för hälsovårdsnämnden.

Utskottet anser sig i detta sammanhang icke kunna framställa förslag därom, i vilken form nämnda protest skall bringas till vederbörandes kännedom. Frågan torde också kunna behandlas helt och hållet på sidan om själva lagförslaget, enär nu påkallas endast en uteslutning ur den tidigare antagna lagtexten och icke ett positivt stadgande. Man kan tänka sig antingen en skrivelse till Presidenten, vari landstingets synpunkter framhållas, eller en särskild framställning om tillägg till den paragraf, uti vilken stadgandet rätteligen bör hava sin plats.

Ifrågavarande fyra rättelser uti det förra beslutet förordas därför av utskottet. Vad förslaget i övrigt vidkommer, får utskottet framhålla följande:

§ 11. Den motivering, i stöd av vilken landskapsnämnden ur beslutet av den 3 december 1930 strukit den s.k. kommunistparagrafen, kan utskottet för sin del icke gilla. Visserligen förekomma icke i detta nu i staten organisationer av ifrågavarande beskaffenhet, varför något direkt behov icke göres av paragrafen. Men ett utelämnande av densamma torde näppeligen kunna tolkas annorlunda än att landstinget ställer sig på sådan ståndpunkt, att ifrågavarande organisationer komma att i staden

och dess kommunala liv tolereras. Dess införande kan sålunda icke fattas som en kränkning mot Ålands svenska och för kommunismen främmande befolkning, utan bör fastmer/^{anses}innebära, att också landstinget i princip motarbetar kommunismen, som med skäl betraktas såsom vesterlandets och den vesterländska kulturens största fara. Utskottet har därför vidblivit landstingets tidigare beslut och infört det uteslutna momentet. Den omständigheten, att detsamma icke återfinnes i landskommunernas kommunallag beror endast därpå, att detsamma vid tiden för kommunallagens antagande ännu icke existerade i rikslagsstiftningen.

§§ 17, 24, 40, 43 och 45. Emot de av landskapsnämnden företagna ändringarna i det tidigare beslutet har utskottet ingenting att anmärka.

§§ 84, 85, 86 och 88. Då landstinget den 3 december 1930 på rekommendation av lagutskottet och stora utskottet samt efter långa debatter godkände det surrogat för fastighets-beskattnings, som det förra landstingsbeslutet innehåller, skedde detta efter moget övervägande. Utskottet kan icke heller finna, att några nya eller så vägande skäl skulle blivit anförda emot det då godkända förfaringssättet, att landstinget nu hade skäl att frångå sitt beslut. I stället för de av landstinget godkända beskattningsprinciperna föreslås en annan princip, som också utgör ett surrogat och som icke heller i praktiken blivit prövat. Visserligen synes uppfattningen om det ena eller andra sättets företräden bland stadsfullmäktiges ledamöter hava undergått förändring, men denna förändring har på intet sätt bindande motiverats. Innan utskottet kunnat bliva övertygat om, att landstingets tidigare beslut, tillämpat i praktiken, leder till orättvisor, kan utskottet därför icke rekommendera en ändring, utan har stannat för ett förordande av landstingets förra beslut. Beträffande motiveringen hänvisas endast till betänkandet N:o 11/1930, vari framhålls:

"Uti sin skrivelse till stadsfullmäktige med anhållan om utlåtande öfver det tillernade förslaget till kommunallag för Mariehamn anför landskapsnämnden, för såvitt nu är ifråga, följande: "De uti hittills gällande lagstiftning eller rättare lagtillämpning (sannolikt uppkommen på grund av deklaraionsblanketternas uppställning), tillåtna avdragen, dels för direkta underhållskostnader å byggnader, maskiner samt andra föremål, som använts i den skattskyldiges näring, dels i form av avskrivning, ha va i föreliggande lagförslag sammanförts under en gemensam titel underhållskostnad, varvid begreppet, "avskrivning", som ju måste i detta

sammanhang anses principiellt oriktigt såtillvida, att detsamma hänför sig till förmögenhetsobjektet och förty rättvisligt ej bör få plats uti ett skattesystem, som är baserat på inkomst, helt och hållet utmönstrats (§§ 84 och 85). För att förekomma möjlighet till vantolkning är uttryckligt stadgat, att de medgivna procentavdragen böra grunda sig på fastigheternas och föremålens beskaffenhet, men ej på deras avkastning."

Efter det stadsfullmäktige uti avgivet utlåtande förklarat sig icke kunna omfatta landskapsnämndens förenämnda förslag, utan uttryckligt pointerat önskvärdheten av att begreppen underhålls- och driftkostnader å den ena sidan och värdeminskning å den andra icke sammanblandas, framhåller landskapsnämnden uti sin motivering till föreliggande lagförslag, att värdeminskning aldrig begreppsenslignat kan hänföras till omkostnad för bibehållande av ett föremåls räntabilitet och fördenskull förnuftigtvis ej upptagas såsom faktor i ett skattesystem, som till sitt objekt har inkomst.

I anledning av landskapsnämndens förstsagda uttalande får utskottet erinra om, att § 55 i gällande lag om kommunalförvaltning i stad medgi-
ver avdrag, utom för underhålls^{och drift-}skostnader, även för "skälig värdeminskning". Det beror sålunda icke på en tillfällighet och deklaraionsblanketternas uppställning, att så kallad avskrivning observerats bland avdragen. Påståendet om avskrivningsbegreppets oförenlighet med skattesystemet innefattar åter en sanning med modifikation. Ty även om de avdrag, vilka i avseende å föremålets underhåll beviljas, teoretsikt äro avsedda att vidmakthålla ifrågavarande föremål i evärdeliga tider, så torde man våga påstå, att föremålet ifråga med till visshet gränsande sannolikhet i följd av utvecklingens framåtskridande inom en överskådlig framtid blir praktiskt taget värdelöst och måste ersättas med ett nytt. Ett stenhus exempelvis, det må underhållas än så väl, kan icke undgå att med tiden bliva omodernt, varför det förr eller senare måste slopas eller ombyggas för att tjäna ett ekonomiskt ändamål. Därför och då det ur taxerings-synpunkt, icke minst ur synpunkten av den taxering, som har inkomst såsom objekt, icke är likgiltigt, huruvida räntabla skatteföremål existera eller icke, har lagstiftaren genom att medgiva avdrag också för värdeminskning, d.v.s. avskrivning, velat - teoretsikt visserligen - möjliggöra för den skattskyldige att ersätta ett uttjänt och mindervärdigt föremål med ett nytt.

Med hänsyn till ovensagda har utskottet, i likhet med stadsfullmäktige, icke funnit skäl att ur lagen utmönstra avdraget för värdeminskning, och detta så mycket mindre som sagda avdrag beviljas enligt kommunallagen för landkommunerna och utskottet strävat till uppnående av största möjliga konformitet.

Beträffande avdraget för underhållskostnaderna av fastighet hava stadsfullmäktige av rent praktiska skäl föreslagit en fix procent - 15 % - i ett för allt av fastighetens beräknade eller verkliga avkastning. Som motiv härför framhålla stadsfullmäktige: "Beskattningen av stadens fastigheter har städse vållat mycken oreda, i ty det taxeringsnämnden under skilda år följt olika principer vid beräkandet av underhållskostnaderna. För underlättande av taxeringsnämndens arbete, har kommittén i en ny punkt (punkt 7) infört en bestämmelse, att såsom avdrag uti antydda avseende skall medgivas 15 % av fastighetens beräknade avkastning, oberoende av om omkostnaderna för fastigheten varit större eller mindre. Då fastigheternas utgifter under särskilda år äro olika, anser kommittén, att, om det föreslagna förfaringssättet under en följd av år tillämpas, icke heller de komma att hava någon olägenhet därav. Dessutom bortfaller besväret att bifoga deklARATIONEN specificerade utgifter å reparationer och underhållskostnader."

Detta synnerligen praktiska och, tillämpat under en följd av år, även rättvisa sätt att beräkna avdraget för stadsfastighets underhåll har landskapsnämnden icke kunnat godkänna, utan har nämnden med ett exempel sökt påvisa, att beräkningssättet kan leda till betänkliga konsekvenser. Låt så vara, att exemplet ifråga teoretsikt utgör ett bevis för ohållbarheten av fullmäktiges uppfattning, men i det praktiska livet torde man förgäves få söka efter tvenne fastigheter, vilkas värde och avkastning stode i en sådan disproportion, som exemplet förutsätter. Naturligt är föröfrigt, att den person, som uthyr sin fastighet åt flere personer, fördensammas underhållande får vidkännas större kostnader än den, som disponerar fastigheten för eget behov. Den förre nödgas rätta sig efter hyresgästernas anspråk, givetvis desto flere och mera olikartade, ju större hyresgästernas antal är. Den senare åter får underhålla efter råd och lägenhet.

Utan tvivel vore det riktigast, att de verkliga underhållskostnaderna lades till grund för avdragets fastställande, men då praktiska svårig-

heter, enligt vad stadsfullmäktige erfarit, pläga uppstå för kostnader-
nas rättvisa specificerande och stadsfullmäktige enhälligt, så när som
på en medlem, godkänt förenämnda sätt för avdragets beräkande ävensom
procentsatsen, har utskottet upptagit fullmäktiges förslag".

Beträffande § 85, för så vitt rör beskattning av automobiler i yrkes-
mässig trafik, och § 88 har utskottet dock omfattat landskapsnämndens
ändringsförslag.

§§ 91 och 92. Landskapsnämnden återkommer med det av landstinget ti-
digare avböjda förslaget om införande av ett helt och hållet nytt förfa-
rande beträffande beskattning av fastigheter, denna gång utökat sålunda,
att besvär över prövningsnämndens beslut finge föras till högsta instans
i samma ordning som besvär över taxering. Utskottet hyser emot reformen
och dess lämplighet samma tveksamhet som tidigare och befarar, att riks-
myndigheterna genom denna lagstiftning icke kan åvälvas skyldigheter utö-
ver dem, som påbjudas i riket. Då det dessutom på skäl, som utskottet i
sitt betänkande N:o 11/1930 framhållit, är tvivelaktigt, huruvida fast-
ställande af ifrågavarande längd för tre år åt gången skall vara ändamåls-
enligt, har utskottet, vidblivande landstingets tidigare beslut, ur för-
slaget strukit §§ 91 och 92.

Härav betingade omparagrafering torde kunna anföras justerings- och
expeditionsutskottet, som torde beakta jämväl den omständigheten, att §
98 mom. 2 i beslutet hänföres till en skild paragraf.

§ 107 (106). Praktiska skäl torde påkalla att stadgande därom, att
lagen träder i kraft från en bestämd dag. Utskottet föreslår den 1 janua-
ri 1932.

Hänvisande till ovensagda får lagutskottet vördsammast föreslå,

att landstinget ville antaga det framställda lagför-
slaget, dock sålunda, att §§ 91 och 92 utelämnas och att
nedannämnda paragrafer erhålla följande lydelse:

§ 11.

Valbar till fullmäktige och övriga kommunala förtroendeuppdrag, för
så vitt angående dem icke är särskilt stadgat, är envar i kommunen bosatt
person, som är berättigad att deltaga i val av fullmäktige.

Till revisor kan dock utses även i annan kommun bosatt medborgare i
republiken Finland, såframt han därtill samtycker.

Till fullmäktig må dock ej väljas landshövdingen, lantrådet, lands-

sekreteraren, landskamreraren, landskapssekreteraren, landskapskamreraren, ordförande och ledamot i magistraten, ~~tjänstemän och betjante vid magistraten~~, tjänstemän och betjante vid magistraten och polisinspektionen eller allmän åklagare, ej heller ordförande i eller ledamot av drättselkammaren, vid stadens drätsel anställd eller annan densamma underlydande befattningshavare, som är för sin syssla redo skyldig.

Valbar till fullmäktig eller övriga kommunala förtroendeuppdrag är ej heller den, som tillhör sådan förening, organisation eller annan sammanslutning, som är verksam i syfte att våldsamt omstörta Finlands stats- och samhällsskick, eller avser främjande eller understödjande medelbart eller omedelbart av sådant verksamhet eller som under förloppet av de tre närmast föregående åren verkat till förmån för sådan sammanslutning eller på annat sätt främjat en verksamhet i nämnda syfte.

§ 84.

Vid uppskattning av inkomst må avdrag ske för alla kostnader för inkomstens förvärvande och bibehållande, dock icke för skattskyldigs eller hans familjs levnadskostnader, ej heller för ränta å hans i egen fastighet eller näring nedlagda egna kapital eller för vad den skattskyldige nedlagt i nybyggnad eller för utvidgande av sin rörelse i maskiner m.m. dylikt.

Såsom omkostnader för inkomstens förvärvande anses även:

- 1) avlöning, kost och andra förmåner, som skattskyldig utgivit åt i hans näring använda hemmavarande barn över 15 år, dock ej till högre belopp än 500 mark för varje barn;
- 2) värdeminskning å byggnader, maskiner, inventarier och andra med dem jämförliga föremål, som använts i skattskyldigs näring; samt
- 3) kostnad för utövning av intellektuella yrken, vetenskap och konst, dock ej till högre belopp än 1.000 mark.

§ 85.

Värdeminskning å byggnader, maskiner, inventarier och andra med dem jämförliga föremål, som använts i den skattskyldiges näring, skall i det avseende § 84 mom. 2 innehåller efter rörelsens och föremålens beskaffenhet bestämmas till högst nedannämnda procenttal av föremålens värde, vilka fastställas efter gängse pris:

- 1) å administrations- och bostadsbyggnader:

av trä 3 %;

- av sten 1 %;
- 2) å fabriksbyggnader och kraftstationer:
 - av trä 5 %;
 - av sten 3 %;
- 3) å ekonomibyggnader:
 - av trä 6 %;
 - av sten 3 %;
- 4) å maskiner och ångpannor, kraftöverföringsanläggningar, elektriska ledningar, vatten- och gasledningar 8 %;
- 5) å rörligt materiel, arbetsredskap och verktyg 10 %;
- 6) å fabriks- och kontorsinventarier 10 %;
- 7) å fartyg:
 - av trä 12 %;
 - av järn 6 %;
- 8) automobiler i yrkesmässig trafik 20 %;

Har skattskyldig framställt utredning däröf, att han på grund av särskilda orsaker borde vara berättigad till större avdrag, än vad ovan säges, må honom efter prövning beviljas sådant.

§ 86.

Skattskyldig är berättigad att från sin inkomst avdraga:

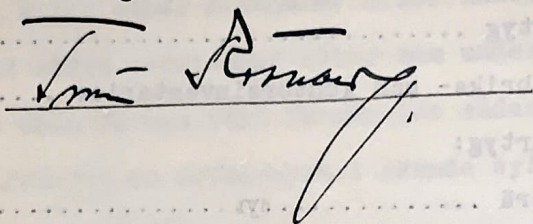
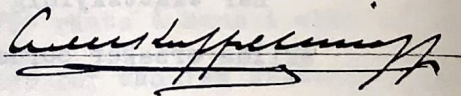
- 1) legoavgifter för jord;
- 2) ränta å gäld;
- 3) förlust å skattskyldigs näringsverksamhet, som icke är att hänföra till kapitalförlust;
- 4) till staten, landskapet, kommun och kyrka utgående utskylder;
- 5) obligatorisk försäkringsavgift samt avgifter, som erlagts till arbetslöshetskassor;
- 6) försäkringspremier och andra avgifter, som utbetalats för hans eller hans hustrus eller barns liv-, kapital-, livränte-, olycksfalls- eller sjukförsäkring, dock sammanlagt högst 500 mark för varje försäkrad person, ävensom avgifter till pensions-, änke- och pupill- samt annan dylik kassa, i vilken det på grund av tjänst eller befattningsalliering honom att vara delägare;
- 7) såsom underhållskostnad för fastighet i ett för allt 10 % av den beräknade avkastningen från fastigheten.

§ 106.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932. Genom densamma upphävas för landskapet Ålands vidkommande förordningen angående kommunalförvaltning i stad, given den 8 december 1873, kommunallagen för städerna av den 27 november 1917 samt lagen om skyldighet att avgiva inkomstdeklaration för kommunalbeskattning, given den 9 april 1919, ävensom alla i landskapet gällande bestämmelser, genom vilka ovanuppräknade förordning och lagar ändrats.

Mariehamn den 18 juni 1931.

På lagutskottets vägnar:

Närvarande: Robert Rosenblad, Johannes Eriksson, Aug. Nordlund, Viktor Strandfält, Johannes Holmberg.